

ONZICHTBARE MUREN

De 'intieme zone rond de auto' inspireerde de Rotterdamse kunstenaar Laurens Kolks tot het kunstwerk 'Trespassers'. "Ik liep op een parkeerplaats langs een grote SUV die opeens begon te piepen", vertelt hij. Het autoalarm ging af zonder dat hij de wagen aanraakte, maar puur omdat Kolks te dicht in de buurt kwam. "Die ervaring is me bijgebleven. De auto is inmiddels zo sterk geïndividualiseerd en een verlenging van mensen zelf dat ze ook de ruimte om de auto heen claimen. Het is een persoonlijk fort met onzichtbare muren", zegt Kolks. Voor zijn tijdelijke installatie schilderde hij de contouren van een auto op een vloer en markeerde de zone er omheen. Kom je te dicht in de buurt, dan gaat het alarm af.

Niet alleen automobilisten hebben last van binnendringers in hun persoonlijke ruimte. "Er komt steeds meer spanning in de relatie tussen individu en openbare ruimte", analyseert Kolks. "We maken allemaal een privéruimte en bewegen als een soort cocon door de openbaarheid, bijvoorbeeld met een MP3-speler op." Als je een mooi plekje in de trein vindt en er komt op het laatste moment alsnog iemand naast je zitten, baal je ook. Helemaal als diegene een luid telefoongesprek gaat voeren of een walmende Big Mac tevoorschijn haalt. Ook voetgangers die zich storen aan langzamere mensen voor zich, hebben er last van. Helemaal als die slome duikelaars een roltrap blokkeren. Maar toch: in je eigen auto loopt de spanning nog verder op. Dat is immers écht jouw eigen plekje.

IDENTIFICEREN

Opvallend genoeg wordt die intieme zone rond je auto nóg groter als je rijsnelheid toeneemt. Want niet alleen je eigen cabine is exclusief van jou, maar die vijftig meter snelweg voor je ook. "Auto's die invoegen wanneer je het niet verwacht, schoppen in de war hoe jij wil rijden. Die pakken jouw stukje weg af", zegt schrijver Vanderbilt. Alles rond je auto en in het verkeer voelt zodoende heel persoonlijk. De grens tussen mens en wagen verdwijnt op dat moment. Vooral automobilisten die zich sowieso al identificeren met hun voertuig herkennen dit. Dat leidt overigens niet alleen tot agressie, maar ook tot mooie momenten. Wanneer vrouwen omkijken naar een sportwagen, voelt de eigenaar dat als een compliment aan hemzelf. Uit onderzoek blijkt dat mannen die over hun auto opscheppen meestal de wagen even aanraken of ertegenaan leunen. Als je op een feestje je nieuwe liefde voorstelt aan je vrienden doe je dit ook. Het is dezelfde affectie. Die is niet bij iedereen even sterk. "Canadezen bijvoorbeeld zien hun auto minder als een stukje van zichzelf dan Amerikanen", zegt Vanderbilt. "Misschien dat ze daarom ook vaker voor potsierlijke minivans kiezen."

KRASSEN EN DEUKJES

Kunstenaar Kolks ziet de behoefte naar een grotere privé-bubbel groeien, terwijl de straten steeds drukker worden. "De schaal klopt niet meer", aldus Kolks. Onderzoeker Vanderbilt merkt daarbij wel op dat autobezitters in de stad

veel vaker krassen en deukjes meemaken dan automobilisten in rustigere regionen. "In de stad komt dat door laad- en losverkeer en met het inparkeren veel vaker voor, dus mensen in bijvoorbeeld Amsterdam of New York worden vanzelf minder fanatiek over hun privéruimte dan autorijders buiten de stad", zegt de schrijver. Door alternatieve transportmiddelen en de opkomst van deelauto's zoals Greenwheels zouden stedelingen op den duur zelfs zonder auto moeten kunnen, vindt hij. "Dan is het gewoon weer een ding dat je van A naar B brengt. Tegen die tijd zegt het weinig meer over jou als persoon als je geen auto hebt. Behalve dat je simpelweg geen auto hebt", relativeert Vanderbilt.

Afstand en nabijheid

*Zo'n driekwart meter van mijn neus,
daar loopt mijn lichaamsgrens, ja heus,
En al die onbebouwde lucht ertussen
Die is van mij, een lucht(ig)kussen.
Dus vreemdeling, tenzij je me begeert,
wil ik dat je manieren leert.
Passeer die grens vooral niet ruw:
Ik zal niet schieten, maar ik spuw.
(Auden 1965, vertaling F.R. Oomkes)*